СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 82. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 8. квітня, 1924.

VOL. XXXII. — No. 82. — Jersey City, N. J., Tuesday, April 8, 1924. — THREE CENTS

Палата послів береться до іміґраційного проєкту.

ВАШІНҐТОН, 5. квітня. — Палата послів взяла нині під дебату проект нового іміґраційного закона, предложений конґресменом Джансоном.

Першу промову виголосив самий внескодавець. Провідною думкою сеї промови був клич: Америка для Американців. Джансон виводив, що війна викликала в Европі таку нужду, що колиб отворити ворота Злучених Держав, сюди хлинулоб тільки іміґрантів, що Америка їх ніяк не моглаб замериканізувати. Він заповів ще один іміґраційний проект, після котрого з Америки малиби викидати всіх тих іміґрантів, що були засуджені за переступлення законів проти трунків та наркотиків, і ще один закон про заведенне строгої урядової контролі здовж всіх границь Злучених Держав.

Межи другими бесідниками за проектом Джансона були члени обох великих партій, себто й републиканці й демократи. Кілька Кленових орґанізацій з полудня предложили конґресови петиції, в котрих просять о ухваленне проекту Джансона, бо сей проект замикає іміґрацію з тих країв Европи, що сюди посилають переважно Жидів і католиків.

НАПАДАЄ НА ІМІҐРАНТІВ ЯКО НА БУТЛЕҐЕРІВ.

НЮ ЙОРК, 6. квітня. — Др. Вілієм Морґан, священник одної нюйорської церкви та суперінтендент Антисалюнової Ліґи, наступник відомого Андерсона, що відсиджує тепер вязницю заобман, виступив тут вчора з публичним обжалованнем проти іміґрантів, що се буцімто вони виступають головно проти прогибіції та ведуть бутлеґерські підприємства.

БУДУТЬ КЛИКАТИ МІНІСТРА ВІЙНИ НА СЛІДСТВО.

ВАШІНҐТОН, 5. квітня. — Сенатовий комітет, розслiджуючий департамент судівництва, постановив кликати на переслуханне не лишень Бернса, начальника слідчого бюра департаменту, але й Вікса, секретаря (міністра) війни, котрий мав задержувати слідства в справі обманьств у бюрі для воздушної служби.

СВАРЯТЬСЯ ЗА ТЕ, ХТО ВИНУВАТИЙ.

ВАШІНҐТОН, 6. квітня. — Републиканський національний комітет видав публичну заяву, в котрій каже, що за застій у законодатній роботі конґресу винуваті не републиканці, а демократи та поступовці.

Републиканський конґресмен Бритен виступив в конґресі з промовою проти сенатора Волша, котрий був головним товчком нафтового слідства. Бритен каже, що Волш зробив краєви дуже непатріотичну службу...

ГОРОЖАНСЬКИЙ СЛІДНИЙ КОМІТЕТ.

ВАШІНҐТОН, 6. квітня. — Американський банкир Вендерлип орґанізує так зване Слідче Горожанське Бюро, котре має розсліджувати надужиття уряду та членів конґресу. Банкир сподіється дістати до свого комітету визначних людий, як примiром пенсилвенійського ґубернтора Пинша, але покищо йому не вдалося дістати до нього ні одного звісного чоловіка.

ЗАДЕРЖКА В ВОЗДУШНІЙ ПОДОРОЖИ ДОВКОЛА СВІТА.

СІЕТЕЛ, Вашінґтон, 5. квітня. — Американські летуни, що летять довкола світа, не вилетіли звідси ще в дальшу дорогу, бо один з літаків зіпсувся.

КЛЕН ОСЕРЕДКОМ КРОВАВОЇ БІЙКИ.

ДЖАНСТАВН, Па., 6. квітня. — Межи громадою яких 400 Кленсменів та вуглевими майнерами з місточка Лили, Па., прийшло нині в ночі до завзятої битви. Наслідком сеї битви погибло на місци 2 людий, 2 находиться перед смертю, а 13 других тяжко ранено. На місце битви наспіли нарешті стейтові війска та арештували 25 людий, котрих тепер обжаловується за те, що вони яко члени Клена спровокували битву. Їх мають поставити на суд обжалованих за вбийство.

Межи раненими подається імя Андрія Марцінка, 18-літного мешканця Касандри, котрий дістав кулі в плечі та лівий бік.

Бійка почалася з того, що Кленсмени наїхали на Лили в двох спеціяльних поїздах. Вони видно завзялися відбути там збори за всяку ціну, бо два попередні рази подібні заходи їм не вдалися. Кленсмени зібралися на горбі за містом, запалили великий хрест та почали свої церемонії. Мешканці міста зібралися довкола Кленсменів, а відтак одні зловили сторожа Кленсменів, побили його тяжко, відставили до поїзду та відправили з міста. Коли Кленсмени почали свій марш назад вулицями міста, молоді хлопці, що викрали десь пожарний вуж, почали обливати водою машеруючих. Тоді один з Кленсменів дав приказ: „Огня". Почалася бійка.

ЗРІСТ РУХУ ЗА НЕЗАВИСИМОСТЮ ФИЛИПИНІВ.

МАНІЛЯ, Филипини, 6. квітня. — Дві филипинські партії, так звана колективістична та націоналістична, обєдналися в одну партію, щоби спільними силами повести сильнійше рух за повною независимостю Филипиньских Островів від Злучених Держав.

З МЕКСИКАНСЬКОЇ ЗАВЕРУХИ.

МЕКСИКО, 5. квітня. — Президент мексиканської републики Обреґон заявив у розмові з американськими ґазетярами, що він сподіється повного мира в Мексико в маю. На його думку, нові вибори не принесуть ніяких змін в уряді.

Президент Обреґон арештував учора самий полковника Анаю, провідника повстанців, як його стрінув на вулиці столиці. Аная мав бути комендантом відділу повстанців, що підложили були динаміт під зелізничий поїзд.

ПРОГИБІЦІЙНІ БИТВИ.

Коло Лонґ Айленда відбулися в неділю знова великі перегони межи прогибіційними лодками та 5 лодками бутлеґерів. Прогибіційні аґенти перемогли, зловили всіх 5 втікачів, арештували 16 люда та сконфіскували алькоголю на 150,000 долярів.

РОБІТНИКИ ХОЧУТЬ МІЛІЯРДЕРА СВОЇМ ПРЕДСТАВНИКОМ.

В місті Бейоні, в Ню Джерзі, відбулися в неділю збори робітників нафтових рафінерів з околиці. Збори мали домагатися підвишки робітничої заплати о 10 процентів. На зборах предложено резолюцію, щоби справу віддати до порішення американському міліярдерови Джанови Ракефелерови молодшому, а збори сю резолюцію одобрили.

ЖЕРТВИ НЕОБЕРЕЖНОСТИ.

Чотири хлопців з Ню Брансвика, Ню Джерзі, вибралися в суботу до одної закиненої хемічної фабрики вкрасти оловяні рури. Один з них стояв на сторожі, а другі стали цюкати рури. Нагло у фабриці наступив вибух, від котрого один хлопець погиб на місци, а два другі тяжко ранені. Властителі фабрики не можуть догадатися, що се могло вибухнути.

ВСОХЛА НАПОЛЕОНОВА ВЕРБА.

Коли на острові св. Олени помер 1821 р. Наполеон, на його гробі посадили плачучу вербу. Опісля вербу разом із цісаревими тлінними останками перенесли до Парижа, де посадили її в городі інвалідів. Тепер недавно всохла ця Наполеонова верба, що росла понад сто літ.

З ЛЮБОВИ ВБИЛА РІДНУ МАТІР.

В Женеві у Швайцарії закінчився цікавий кримінальний процес. Дівчина Олена Молер отруїла свою недужу неньку трьома сильними дозами вероналю, щоби так освободити її від мук. Суд увільнив дівчину від усякої вини. Три лікарі прикликані як фаховці заявили, що у дівчини Молер любов до її неньки розвинена дуже глибоко та що після тяжкої моральної боротьби рішилася, лище з надто великої любови вбити матір і то гуманним способом, щоби освободити її від дальших мук.

ЩЕ ПРО ЮВИЛЕЙ ЧОКОЛЯДИ.

В місяці лютім 1924 р. скінчився 400-літний ювилей чоколяди, цебто роковини, як чоколяду привезено вперве до Европи. Еспанці перші привезли чоколяду до Европи після того як завоювали Мексик. Спочатку чоколядою не дуже зацікавилися, так як бараболею. Цікаве, що всі ростини принесені з Америки потребували дуже довгого часу, коли тимчасом ростини привезені зі Сходу, як прим. опій, тютюн і каву дуже вчасно й скоро почали вживати. Чоколяда робиться модним напитком щойно тоді, як ввела його французька королева Анна Австрійська, мати Людвика XIV. Чоколяду й оспівувала мадам де Севінь, французька письменниця. Вона писала в честь чоколяди справжні гимни у листах до своєї дочки. Французький учений Бріля Саварен каже в своїй фізіольоґії, що чоколяда незвичайно здоровий напиток. Про покійного Леніна говорять, що наді все любив чоколяду й пив її радше ніж каву.

———o———

МАКСИМ ҐОРКИЙ ПРО ЛЕНІНА.

Дописувач „Ческого Сльова" відвідав Максима Ґоркого, котрий мешкає у готелі в Марієнбаді. Він прибув до Марієнбаду для лічення. Та всетаки пополудні і вечером працює кілька годин. Тепер працює над студією про Леніна і над збіркою оповідань „Значіння людської уяви". Студія про Леніна вийде насамперед в Америці, а потім у Росії. Ґоркий сказав журналістови: „Письменникам і поетам годі визначувати ціль. Кожен хай пише, що йому велить його серце. Література, то велике, святе знання. Фільозофи шукають правду, але находять її поети й письменники".

ЖЕРЕЛА НАФТИ У ЧОРНОГОРІ.

Вже від довшого часу ходять чутки, що в деяких місцях у Чорногорі відкрито жерела нафти. Там іще не роблено дослідів, отже не знати на скільки ці чутки згідні з правдою. Білгородські ґазети пишуть, що один російський інжінір відкрив недалеко місцевости Ульціне жерела нафти. Можливо, що то і правда, бо і в Альбанії відкрито жерела нафти.

НАЙДОРОЗШЕ МІСТО В ЕВРОПІ — БІЛГОРОД.

Один подорожник, Англієць, вернувши з мандрівки по Европі, помістив в англійських часописах статті, в яких м. ин. каже, що столиця Югославії, Білгород, це тепер найдорозше місто в Европі. Там усе дорозше о 50 проц. Чоловічі сорочки, ковнірці, хустки, хусточки, маншети і т. п. дорозші 50 проц. як у Льондоні.

Німці не хотять приняти пляну комісії Доса.

БЕРЛІН, 6. квітня. — З урядових кругів повідомляють, що Німеччина не прийме пляну комісії Доса.

Німці кажуть, що не згодяться, аби аліянтський комісар мав контролю над 60-міліоновим німецьким народом задля виконання пляну Доса.

Також кажуть Німці, що вони не зможуть платити аліянтам по 2½ міліярда золотих марок річно на воєнні відшкодовання.

Вкінці заявляють Німці, що міжнародня позичка в сумі $200,000,000, яку комісія Доса пропонує для Німеччини на „фінансову відбудову", була-б замала для довершення сеї мети.

В АНҐЛІЇ СУПРОТИВНИЙ НАСТРІЙ ДО ПЛЯНУ ДОСА.

ЛОНДОН, 6. квітня. — Анґлійські урядовці і фінансисти приняли вісти про звідомленне комісії Доса дуже холодно.

Вони кажуть, що не вірять в успіх сього пляну, а навіть не вірять, аби британські банки схотіли взяти участь в міжнародній позичці для Німеччини.

АМЕРИКАНСЬКІ ФІНАНСІСТИ В ПАРИЖІ НЕ ВІРЯТЬ В ПЛЯН ДОСА.

ПАРИЖ, 6. квітня. — Тутешні американські фінансісти висловлюються некорисно про плян комісії Доса. Вони кажуть, що Німеччина не всилі платити плянованого „відшкодовання", бо німецький нарід не всилі платити так великих податків, аби покрити „відшкодовання". Длятого вони не вірять в доцільність та успішність пляну комісії Доса.

ФРАНЦУЗИ РАДІ З ПЛЯНУ ДОСА.

ПАРИЖ, 6. квітня. — Одні Французи явно певнять, що плян комісії Доса удачний, можливий до введення в житте, і вірять, що він остаточно таки увінчаеться успіхом.

ЗВІДОМЛЕННЄ КОМІСІЇ ДОСА ПІЙДЕ В СЕРЕДУ У СВІТ.

ПАРИЖ, 6. квітня. — Звідомленне комісії знавців під проводом Американця ґенерала Доса вже готове. По 3-місячній праці вона виготовила звідомленне, яке обіймає 65,000 слів. Звідомленне складається з трох частий: звідомлення, додатку і пояснень.

Нині комісія віддасть його до друку, а у второк має бути готове і вже віддане до вжитку пресі. Одначе не виключене, що ще буде опізненне на один день.

Великою перешкодою у скорому зладженню була провірка згідности тексту у двох мовах, анґлійській і французькій, бо ходить о те, щоб не вийшла у якому місці двозначність.

Відтак у второк або в середу збудеться велика битва на дротах, які понад землю і попід воду нести-муть тримісячну працю найліпших фінансових знавців світа, щоб дати йому знати, як вони пропонують розвязати французько-німецьку спірку за „воєнні відшкодовання".

ФРАНЦУЗИ АРЕШТУЮТЬ НІМЦІВ НА НІМЕЦЬКІЙ ЗЕМЛІ.

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 6. квітня. — Французька окупаційна влада зачала ревізії й арешти по німецьких домах в Ренщині і Рурщині задля здавлення тайних німецьких військових орґанізацій.

Перешукано вже богато домів в кількох містах і поарештовано много осіб.

ПАПА РИМСЬКИЙ ВИЙДЕ З МУРІВ ВАТИКАНУ.

РИМ, 6. квітня. — З добре поінформованого жерела запевняють, що папа римський Пій XI вийде в сю середу з мурів Ватикану і посвятить у Римі, пів милі від Ватикану, будинок Лицарів Колюмба. Він вийде в товаристві 12 кардиналів. Фашісти дорогою уставлять шпалір.

Се вперве папа римський покине мури Ватикану по 54 роках добровільного замкнення, відколи папа Пій IX був замкнувся в мурах Ватикану по страті світської власти.

По сьому першому виїзді папа римський буде частійше виїздити з Ватикану в дальші сторони.

ЗОГНИЛО ЗБІЖЕ ЗРАБОВАНЕ В ГОЛОДНИХ.

БЕРЛІН, 6. квітня. — З Росії повідомляють, що в совєтських зсипах збіжа (елевейторах) зогнило 80,000,000 фунтів пшениці, які влада стягнула з населення (на Україні) на вивіз заграницю.

БОРОТЬБА В РОСІЙСЬКІЙ КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

МОСКВА, 4. квітня. — Зїзд Р. К. П. (російської камуністичної партії, яку тепер вже називають большевики федерацією), який тут небаром зачнеться, як кажуть, буде вельми бурливий. На ньому зміряє свої сили опозиція зі „старою ґвардією", яка тепер править партією і цілою Росією.

Опозиція докоряє, що партіє юправлять старі самодержавно, без контролі і співучасти решти комуністів. Але Зіновєв хоче рішучо поставитись проти сеї опозиції і сподівається перемогти. Тепер управа партії приняла нових 200,000 членів, яким дано вже право голосовання. Вони творять третину партії (в останньому часі по „чистці" партії осталось було у ній всего 400,000 членів) і у спірці між „старими" і „молодими" можуть переважити в сю чи другу сторону. Старі сподіваються, що побіда буде їх.

Кромі сих 200,000 управа Р. К. П. хоче набрати ще більше нових членів до партії. Г. С. Зіновєв заповів, що за три роки Р. К. П. має набрати 1,500,000 нових членів. Вона набирає членів головно з „комуністичної ліґи молодіжи", в якій тепер є пів міліона членів, а з котрих лиш 10% є комуністами.

НЕ ХОТЯТЬ ГОСТИТИ РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 4. квітня. — Румунський король Фердинанд з королевою Марією у своїй подорожі по Европі не загостять до Еспанії ні до Бельґії, бо тамошні правительства спротивились їх гостині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ РАЗ АМЕРИКАНСЬКА ПОЗИЧКА ФРАНЦІЇ.

Як видно з протоколярних звітів зі засідань конґресу позичка американських банкирів для французького уряду викликала не дуже то похлібне враження серед поступових членів конґресу. Сенатор Шипстед, приміром, один з провідників фармерсько-робітничої партії, говорив з того приводу таке:

„Мені не дуже то подобається думка, яку я часто чув, що мовлям американський прапор іде за доляром, бо се означалоби, що доляр має владу над прапором, що властитель доляра має під своєю опікою нашу заграничну політику. Я волівби, щоби говорити, що американський прапор іде за американськими засадами та американськими ідеалами, та щоби ми відтак дивилися добре за тим, щоби американські ідеали й засади були такого рода, щоби Американець не потребував стидатися того, що його прапор іде за ними.

„На жаль, я мушу сказати, що від якогось часу наша заграничні політика і американський прапор справді ішли за доляром. Вони йшли за ним на Гаїті, на Санта Домінґо, до Гондураса, до Мексика й до Франції. Однак, в Америці зростає число людий, які починають добачувати, що американський доляр представляє скристалізований піт американського робітника. Тому вони починають що раз більше цікавитися тим, куда йдуть ті американські доляри, витиснені працею з тіл американського народа, та на яку ціль їх уживається".

Коли так думають американські сенатори, то яка опінія шириться про американські ідеали, засади й доляри в Европі?

РАСЕЛЬ ПРО БУДУЧЧИНУ.

До Злучених Держав приїхав сими днями на ряд відчитів відомий англійський фільософ, математик та соціольоґ Бертранд Расел. В четвер вечером виголосив він дуже цікавий відчит на обіді Ліґи Промислової Демократії, в якому зображував в чорних красках стан цілого світа та його вигляди на поправу.

Після слів сього вченого, світ находиться в тяжкім положенню через два головні зла, з котрих одно є мілітаризм, а друге конкуренційна промисловість. Наслідками їх була минувша війна. Наслідками її буде друга війна й революція, яка може вибухнути дуже легко в найкоротшім часі. Коли се станеться, тоді більшість населення землі попаде в такий стан, в якому тепер уже находиться населення Росії й Німеччини.

Щоби сьому запобігти, треба сотворити якийсь межидержавний уряд, який порядкуваби межидержавні справи так, як кождий державний уряд порядкує справи в своїм нутрі. Дехто сподівався, що таким урядом стане Ліґа Народів, але Ліґа Народів перемінилася покищо в замаскувану Францію, так що тепер треба буде ждати на другу спробу того рода.

На думку Расела, друга спроба вийде від Злучених Держав. Злучені Держави, після нього, не беруть тепер участи в світовій політиці з чисто самолюбних причин. З тих самих причин Злучені Держави назверха заявляються за мирною політикою Анґлії, але на ділі попирають імперіялістичну політику Франції. Роблять се все вони тому, бо через Францію Злучені Держави стремлять до панування над цілим світом. Вони вже нині мають мати великі вливи в Персії, Анґлії, Близькому Сході, та по других краях світа. З часом американський доляр запанує над всім світом, американські банкирі будуть цілому світови диктувати господарку, американський уряд буде диктувати політику. Цілий світ переміниться в одну імперію, на котрої чолі будуть стояти Злучені Держави. В той спосіб повстане Ліґа Народів, але не через добровільну згоду поодиноких держав, але через те, що одна держава (Злуч. Держави) запанує грошево й політично над усім світом.

Порядок від сього певно буде. Однак, не буде се такий порядок, щоби з нього могло населення світа, ба навіть Злучених Держав бути вдоволеним. Панованне американських урядовців та банкирів наложить тверду руку на весь світ, на свобідне навчання, на організації робітників, на церкви, перемінить їх усіх на банкирських льокаїв або понищить своєю грошевою та державною чи межидержавною силою. Вихід зі сього буде хиба в світовій революції.

„Правда, — каже Расел, — публична опінія при належитім зорганізованню моглаб не допустити до сього всесвітнього панування американського капіталу, але при теперішній дезорганізації публичної опінії в Злучених Державах на се нема великої надії.

Такі думки про далеку будучність висказує чоловік, котрого, як се видно з його критики московських большевиків, не можна вважати прихильником таких переворотів, а котрий завдяки свому широкому образованню, подорожам та досвідови має немало даних для передбачування дальше, як звичайні смертельники.

НА ПОМІЧ НАШОМУ СТУДЕНТСТВУ

ДО ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА, ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЕВРОПІ ТА В АМЕРИЦІ:

В місяці серпні минулого року, коли перед нашим студентством в Німеччині повстала небезпека припинення студій за браком засобів, звернулась Управа Спілки Студентів Українців в Німеччині до всього нашого громадянства з кличем про поміч.

На заклик, який уміщено в усіх часописях, відгукнулося в першу чергу наше громадянство в Америці і через „**Обєднанне**" до Спілки надійшла поміч на відкриття студентської харчівні. Хоч тої помочі далеко не вистарчало на винаєм мешкання і закупна посуди, всеж початок зроблено. Заходами та при цінній піддержці Українців і Німців далось відкрити на початку семестра харчівню. Тим розвязано в певній мірі харчову крізу. Але праця харчівні залежала від скількости споживачів та їх заможности. Лише 15 до 20 студентів були в можности платити за себе. Решта потребувала безплатних обідів. Видавництво „**Українське Слово**" в Берліні поробило великі зусилля до видобуття потрібних засобів. Се було надзвичайно нелегке завдання, бо зміна валютарних відносин в Німеччині викликала найбільшу у світі дороженю. Але заходи „Українського Слова" не пішли намарне. Пересічно 20 студентів діставали протягом від кінця грудня донині дарові обіди та вечері. Цим вже давалося змогу, хоч одиницям сяк-так продовжувати студії, бо загально беручи більшість студентства приневолена з огляду на дорожню весь вільний час витрачати на працю для заробітків.

Але не тільки харчову крізу треба було побороти Спілці Студентів. Ще більш страшним ударом для нашого студентства були незвичайно високі оплати в школах. До січня ніхто не міг заплатити за аукну, бо для декого то виносило коло 40 долярів.

Знов таки звернулась Управа до всіх із закликом... Лишень дякуючи також „**Українському Слову**" й поодиноким Українцям в Німеччині змогла Управа оплатити шкільне за всіх студентів у загальній висоті **500 долярів американських**. Ця сума була найголовнішим фінансовим ударом для цілої організації. Більша частина гроший позичена, решта зібрана з усіх можливих сторін та стягнена з оборотових засобів харчівні... **Цею заплатою за науку не тільки остаточно випорожнено касу, але зруйновано господарство харчівні. Від цього тижня ані один студент не дістає більш обідів без гроший.** Скількість споживачів зменьшилось, бо ніхто з тих, що діставали дарові обіди, не може щоденно платити навіть за вегетаріянську їду (25 американських центів за обід і вечерю).

Так живе студентство в Берліні. Ще більше бідує наше студентство на провінції. Жах бере, коли читаєш ці листи з провінціяльних філій Спілки Студентів Українців в Німеччині: „**Починаю сліпнути і лікар казав мені, що мушу піддатись в короткому часі операції.** Хотів дістати працю — про це навіть думати не можна. Коли Ви мені не допоможете, то для мене остається одинокий вигід, який, — про це легко догадатись". — „Напів голодне істнування зовсім унеможливлює студії і не викликає у нас жах і відчай. Майже місяць лишився до іспитів, але скільки ми до них підготовимось, та взагалі чи зможемо приступити до них, не знаємо, бо завдяки голодуванню студіювання тепер неможливе, а подруге **65 зол. марок, які треба заплати кожному за іспити, ми не всилі не роздобути**". — „Праця підчас вакацій для нас конче потрібна: інших засобів для існування тепер не маємо і коли й надія на заробіток заведе, наше положення робиться катастрофічним. Тому ми тепер не рахуємося з якостю роботи. **Ми охоче візьмемось за усяку фізичну працю на фабриці, в копальнях...**" — Це пишуть українські студенти в Німеччині.

З таким виглядом закінчує Спілка зимовий семестер 1923-24. З острахом поглядає організація в близке майбутнє, коли розпічнеться літній семестер і студентство знов захоче вернутись до шкіл. Протягом весняних ферій навіть ті, хто робить іспит, не мiсять думати про якубудь поміч від організації. **Всі, хто хоче їсти, покидають Берлін і відправляються на роботи.** Не богато приходиться сподіватись від заробітків, бо найскромнійше життє вимагає 25 долярів в місяць.

Що мають робити ті, що не стратили надії на скінчення студий.

Знов змушена Управа Спілки Студентів Українців в Німеччині найгорячійше апелювати до всіх:

ПОМОЖІТЬ НАШИМ СТУДЕНТАМ В НІМЕЧЧИНІ!

Не дайте загинути студентській харчівні, яка хоч частинно полекшує нужду нашої молоді в Берліні!

Протягом шести тижнів **до 15-го квітня мусимо здобути засоби**, які ведуть організацію та всі господарчі заклади до крізи. Протягом того часу **мусимо здобути гроші на заплачення за науку в літньому семестрі**, коли хочемо, щоб студентство не було виключене зі шкіл. Здобути або не втеряти українську організацію в Німеччині!

Від українського громадянства залежить, чи дасться врятувати і піддержати наше студентство надалі і нашу організацію.

В минулому році наш заклик не лишився без уваги. Віримо й переконані, що й на цей раз наш клич не лишиться непочутим. В зимовому семестрі вся вага допомоги нашому студентству впала на наше громадянство в Німеччині, власне на видавництво „**Українське Слово**", якому за це найбільша честь і найщиріша подяка. Загал **нашого громадянства в Америці** та в ріжних краях Европи в минулому семестрі не виказав такої допомоги, якої вимагав момент. І це ослаблене жертвенности нашого громадянства примусило українських студентів в Німеччині здавати ті позиції, які вони з такими зусиллями і жертвами завоювали протягом кількох років: кидають школи, відтягають сили і увагу від студій, теряють звязки з чужоземним студентством, занепадає справа інформації чужинців про цілі і стремління українського народу.

Тому ми звертаємось до всіх українських організацій за межами Німеччини і кличемо:

На поміч нашому студентству в Німеччині, яка переживає тепер найстрашнійшу крізу!!!

До боротьби проти тої дорожні, яка нищить цілу працю нашого студентства в Німеччині від 1921 року!!!

Лише швидка й широка поміч подоляє крізу, яка захопила українське студентство та студентську харчівню в Берліні!!!

Без заплачення за науку не мати-муть наші студенти в Німеччині права відвідувати школи!!!

Ратуйте справу створення української інтелігенції у високих німецьких школах!!

Пожертви і стипендії просимо слати на адресу:

Verein Ukrainischer Studenten
Berlin, Charlottenburg 4,
Wielandstrasse 37, Germany.

Берлін, 20. лютого, 1924.

Андрій Ластовецький, гол.
П. Доманицький, ек. реф.

Матвій Костишин.

РІДНА ХАТА

Стара хатино, мила родино!...
Чому ти мила на чужині,
Де не повернусь садок вишневий
Завше на думці стає мені.
З боку криниця а там левади
Пестрі цвіточки на них цвитуть
В зеленім гаю пташки щебечуть
Як прийде вечір хрущі гудуть.
Ранком лиш сере на світ погляне
Під небесами жайворон дзвонить
Чабан в сопілку тужно заграє
Як в полонину череду гонить.
Соловій тьохка в дрімучім гаю,
Вітрець гуляє, сосна шумить,
За рідним хатом, за Украйном
Серденько вяне, мліє, болить...
Лину думками до свої неньі
Там де минулись літа буйні
Ще днесь моя чую і все те бачу
Тяжше на серце стане мені
Що рідна хата щастя розкошні
Багном остала, тюрми, кайдан,
Де цвило щастя на рідній ниві
Днесь зруйнував го лютий тирон.

Джемейка, 4.—1924.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Ратуйте московських наймитів!

Українські робітники в Америці! Чи не чуєте плачу, наче скавуління голодних собак? Чи не відчуваєте у тім стогнанню смертельної тривоги большевицьких паничів з Ню Йорку, які дрожать о свій легкий хліб? Чи не пожалуєте своїх зрадників, які просять у вас помочі, щоби й надалі діставати наживу з Москви? Тажеж сі наймитчуки так солодко просять: — Приїздіть на „робітничий конгрес!"

Не журіться, що будете говорити на тім „конгресі". Паничі будуть говорити і раду радити і усі резолюції вже мають готові. Ви тільки прийдіть і на усе скажіть „так", або за всім піднесіть руки вгору. Не тривожтесь, аби треба вам подумати. Вони вже за вас подумали і ухвалили таке:

1) Із кігтів Польщі визволить наш нарід тільки обновлена Московщина, яка піклується радянською Україною, як рідна сестра.

(Що та Московщина вигубила висше десять мілїонів українського народу, то се нічого. Се так, як хорому чоловікови цирулик пускає кров. Отаким цируликом була для України московська „сестра".)

2) Віддаємо пошану революційній московській владі за те, що нас навчила розуму; що повбивала наших найсвідоміщих людий, та що наказала московським урядникам на українській землі вивчитись по „хахлацьким", аби тим лекше приборкати всяке стремління до свободи.

3) Віддаємо найбільшу честь усім катюгам і зрадникам, які пили і пють піт і кров робучих українських мас; які замучили мільони безневинних дітий і старців, крім молоді і дорослих громадян. Ухвалюємо, щоб по всіх українських городах були виставлені памятники в честь „Зради", а на тім памятнику, щоб червоними буквами були поміщені імена всіх горлорізів і шпигів.

4) Признаємо, що Польща не сміє взяти, мордувати і мучити нашого народу, але Московщині признаємо, що вона може все те робити, бо се влада „своя" а ще й „революційна".

5) Протестуємо проти кольонізації Мазурами українських земель, але признаємо Москві право продавати і роздавати цілі українські території. Висказуємо велику радість із того, що Московщина хоче передати найкрасшу часть України (Крим і побереже Чорного моря) на створенне жидівської держави. Таксамо тішимось, що Москва продає сотками тисяч десятин нашу землю Італійцям і другій пролетарській світовій голоті, бо се все рознесе славу богатої України між всіми людьми.

6) Висказуємо подяку аранжерам „конґресу", що вони заопікувались, хоч самі вони паничі, українськими робітниками в Америці. Даємо їм повну силу за нас думати, писати, говорити, що тільки їм забагнеться.

7) Віримо твердо, що наші большевицькі паничі зроблять революцію в Америці ще перед Великоднем, так, що вже на свята будемо мешкати в палатах і віллях американських капіталістів-мілїонерів.

8) Ухвалюємо, щоби Дмитришин, Князевич і Настасівський були трома найвисшими комісарями, які обіймуть владу в Америці, а кождий з нас „конґресменів", щоби був найстаршим комісарем у своїй місцевости.

9) Ухвалюємо негайно завести „Чеку" і поставити під „стенку" всіх буржуїв, а передівсім своїх.

10) Яко перші піонірі революції ухвалюємо, що нам належиться до смерти нічого не робити, а тільки панувати. Хай живе рреволюція в Америці!!!

11) А хто у те все не вірить, то най го трафить! Тому всі вирушуй і співчуваючі зраді їдьте на „конґрес". А ми бідні, невірні Томи останемось дома.

П. Космій.

ПАСАЙК, Н. ДЖ.

Вистава „Запорожця за Дунаєм" в Пасайку, Н. Дж.

В наші сторони завитав Український Театр з Ню Йорку. В неділю 16. марта 1924 року йшла безсмертна песа Гулака-Артимовского „Запорожець за Дунаєм". Заздалегідь була зроблена відповідна реклама. Пасайчане лише дожидали того дня, коли почнуть грати. Народу прийшло понад пять соток: брати Наддніпрянці, брати з Закарпатської України і Наддніпрянці. В гарно збудованім Школьнім будинку при улиці Президент почали грати свої рідні актори. Занавіса піднеслася точно о годині 8-мій.

„Місяцю ясний
Зірки прекрасні"...

Задзвеніла срібними голосом артистка Ю. Шустакевичева, граючи ролю Оксани. Чарующа мелодія наших степів перенесла нас в наші рідні сторони і в Україну. Неоден з нас згадав своїх рідних в старому краю.

По скінченню пісні залунала хорова десь-десь далеко:

„Ой ви братя, ой ви рідні
Споминайте про нас бідних"...

І не одному з нас витиснула горячу сльозу. І не одна матір пригорнула своє дитятко ціпко до грудей своїх.

Пісня наближається гримче та гримче і через сцену переходять женці, вертаючі з поля. Дійсне перед очима — так точні наші жнива, наші женці вертають по цілоденній праці.

Нараз чуємо голос басовий

„Ой щось дуже загуляєся"...

На сцену виходить імпозантна постать козака Івана Карася.

Публика наділяє рясними оплесками артиста Мих. Швеця, котрий грав сю ролю. Гра його незрівнана, голос дзвінкий та людий якого-б слухало до безконечности. Юмор широкий, здоровий, наш таки український.

Виходить його жінка Одарка. Ролю сю відограла артистка А. Кочумей. Гра її знаменита, а голос яких мало. Знанне співу у неї велике, так що не потребуємо червоніти за ню і перед чужими народами.

Ролю турецького Султана відограв артист Мих. Зазуляк. Гра його прикрасна, голос приятний-мельодійний барітон.

По виході Султана остається Іван, який вибирається до Султана в гості. В сему акті передав артист Мих. Швець дуже влучно завзятість Запорожців. Наче перед нашими очима повстав із мертвих оден з Запорожців та пригадав глядачам нашу славну бувальщину.

Далі п. Волод. Лаврицько в ролі Андрія своїм високим тенором відспівав добре „Чорна хмара по діброві, розстелилася зза Дунаю"... а разом з Оксаною (артистка Ю. Шустакевичева) відспівали чаруючий дует: „Ластівко моя прекрасна" і „Ой мій друже, мій коханий".

Починаєсь друга дія. Іван вертає від Султана і нарікає, що його не бачив. Жінку свою дражнить, що мовляв Туркині обіцяли вийти за нього заміж, та що він вже Турок та піде до мечету Богу молиться.

Одарка не вірить. Возна знає, що її Іван через горілку з глузду зіхав.

Сильні й добірні голоси добре підходять до сцени.

Тут на сцену приводить турецький старшина в кайданах Андрія і Оксану під караулом. Турка грає артист Грицько Правдюк. Голос його вишколений грімкий та приятний. Він читає султанський маніфест, що Запорожці є звільнені зі своїх обовязань супроти турецького правительства та можуть вертатись до свого краю на Вкраїну. Акт кінчиться добре зіспіваним квінтетом.

Скажу ще кілька слів про театральний хор. Голоси були добрані. Співали гармонійно та могучо. Як зачуваємо, що цей хор має бути з опери з України.

Бажаємо сій інституції як найкращого розвитку з глубини душі, з щирого серця.

Надіємося, що театр знова загостить до нас.

Тарас Гордієнко.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляється отсим усі місцеві відділи „Ліґи американських горожан українського роду" у Злучених Державах, що на засіданню Головної Екзекутиви Ліґи, дня 30-го марта 1924, по мисли статута Ліґи, який був ухвалений і затверджений на зїзді у Вашінґтоні (артикул VII, буква в) не мисле бл. п. др. Володимира Ковaля іменовано Головним рекордовим секретарем Ліґи гр. Андрія Шостака з Філядельфії, Па.

Філаделфія, Па., 4. квітня, 1924

ЗА ГОЛ. ЕКЗЕКУТИВУ ЛІҐИ:

Теодор Грицей, предс.
Іван Пеленський, касієр
Мих. Рибак, фін. секр.

ПОКЛИК

до українських організацій і громад в Ню Йорку і околиці!

Українці!

Сього року минає 267 літ, як умер оден з найкращих синів українського народу — Гетьман України, Богдан Зиновій Хмельницький. Умер Богдан, але його дух живе і вічно буде жити доки стане українського народа. Нема української дитини, щоби не знала хто був Хмельницький. Кождий культурний нарід шанує память своїх великих мужів; вшануймо і ми Українці память Батька Хмеля, який жив для Україні і боровся за ню. Він помер 27. червня 1657 р.

Велика туга огорнула цілу Україну по смерти великого гетьмана. Як згадує літописець відбувся похорон з великою пошаною в супроводі війска і несчислених мас народніх. Уся старшина, козаки і люди плакали як малі діти. Тіло Гетьмана перенесено до церкви св. Ілії в Суботові яку він сам побудував і там його поховано.

Сумно гули дзвони за упокій Богдана, а ще сумнійше розлягався в повітрю плач народа. Заплачем — як каже літописець, не чути було церковної відправи.

Року 1664 Ляхи напали на Суботів, не дали спочати натомленим костям Хмельницького. З ненависти до його слави і зі страху перед його тінею, викинули Ляхи з домовини тлінні останки Великого Гетьмана.

Щоби гідно відсвяткувати память славного і хороброго Гетьмана Б. Хмельницького, нюйорська Січ устроює „Величаве Січове Свято" і запрошує до участи всі нюйорські та дооколичні українські організації, як і всіх наших громадян.

Приходьте всі віддати поклін душі великій, бо це наш національний обовязок. Покажім ворогам і цілому світови, що в нас є свідомість національна, що в нас є ідея, за котру готові віддати все анайдорожше.

Січове свято це нагода, де можна масово зібратись, заманіфестувати свою свідомість і силу.

Сьогорічне січове свято відбудесь в неділю, 22. червня ц. р. на просторій площі гарного і великого огороду т. зв. „Midland Park" в Grand City, L. I., N. Y.

Січ нюйорська доложить всіх старань, щоби сьогорічне січове свято випало як найкраще. До вільних вправ приготовляєсь споре число Січовиків, Січовичок та молодих відділів.

Дорога до парку дуже легка і гарна. Від Савт Фери, перевозовою лодкой (бовтом) до Стейт Айленд а там трамваєм до Мідленд Парку.

Крім самого торжества, буде нагода на січовім святі і забавитися приємно.

Збирайтеся всі масово на сьогорічне січове свято, де побачите ряди січові при вправах, де почуєте слова правди, де налюбуєтесь звуками рідної пісні і музики, де забавитесь з людьми як люди та заохотитесь до правдивого життя праці і науки.

Витайте українські організації! Витайте українські громадяне на Третім Січовім Святі в Ню Йорку. Здорові були!

Січ Ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку.

НАША ЗЕМЛЯ

Українська земля обіймає ту часть Східної Европи, яка занята переважно областю рік Дніпра і Дністра, котрі впадають до Чорного моря. Ґрунт на Україні — найкрасший в цілій Европі. Там росте найкраша у світі пшениця і найсолодший бурак, з якого виробляють цукор. Кромі того богата наша земля в копальняні плоди: уголь (в Донецькому басейні), сіль і земний віск (на Підкарпаттю), нафту (на Кубані, на Кирмі і в Східній Галичині). Найбільше нафти і найліпшої добувають в Галичині біля Дрогобича.

еЧрез ті природні богатства своеї землі український нарід терпів по всяк час лихо й біду, бо заздрі сусіди постійно змагали до того, щоб собі загарбати нашу богату, плодючу земельку. І як колись терпіли ми від Москалів, Поляків, Татарів і Турків, так ще й сьогодня не ми користуємось богатствами рідної землі.

ЗАПОВІДИ УКРАЇНЦІВ

1. Бережи і борони на кождому місці свою рідну українську мову, бо вона твоя гордість і слава.
2. Вивчи рідну історію, щоби знати тобі, хто були твої предки; як вони жили; що робили; за що боролись і що робити тобі заповіли.
3. Не марнуй здоровля, часу і гроша.
4. Не впивайся.
5. Не вживай поганої лайки, особливо при дітях.
6. Бережи від усього злого дітвроу, бо з неї має вирости будуча наша сила, отже треба, щоб не була зіпсована.
7. Не трать надії на красце і не піддавайся зневірі.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє, що місячний мітинґ відбудеться о годині 8. вечером в середу, 9. цвітня в гали церковній при 249 Корт ул. На порядку нарад важні справи до полагодження. Проситься прибути. — В. Сидорович, предс.; С. Присяжний, секр.

ЦІКАВІ ПОДРОБИЦІ З ЖИТТЯ ЛЬВА ТОЛСТОГО

Пяніст Ґольденвізер жив у дуже близьких взаєминах із великим письменником із Ясної Поляни — Львом Толстим. Тепер видав Ґольденвізер спомини з цих часів п. з. „Книга про Толстого". Толстой легко хвилювався. Сердило його перекручування його ідей йогож власними прихильниками, т. зв. „толстоївцями". „Колиб я міг жити ще других вісімдесять літ і колиб безперестанно говорив, не міг би я сказати всього цього, що мені несправедливо приписують „толстоївці". Про звісний свій портрет у котрому його маляр Репін намалював босоногого, запримітив Толстой: „Хай буде, що ношу папучі, що не потребую в хаті килимів. Одначе я ніколи не ходив босий, пробі. Репін намалював мене у сорочці, з голою шиєю й босого. Щастя, що не вималював мене в калісонах!" Часом Толстой мав дїточі пориви. Проходжуючись із Ґольденвізером, каже було йому: „Ану біжім!" І фільософ, котрий мав 78 літ, біг як дитина з 21-літнім пяністом. „Чи ви читали Метерленкову пєсу „Монна Ванна"? питався раз Толстого доктор Буткевич. — „Чому? Я, славити Бога, не зробив ніщо злого" — відповів Толстой Буткевичеви. Тоді Ґольденвізер запримітив, що Метерлєнк високо цінить Толстого пєсу „Власть тьми". — „Чомуж отже мене не наслідує?" сказав Толстой. Любив Толстой пожартувати і на рахунок жінок. „Писатиму ще й про жінок — каже одного дня. — Як буду дуже старий, буду мати попсований жолудок і не могтиму більше дивитися на світ, крикну їм вихиливши голову крізь вікно: „Ось які то ви! Але мерщій втікатиму, щоби мене не пожерли". А говорючи про навалу жінок на університет, запримітив „як би я був міністром, видав би я закон, щоби жінки могли бавитися в студії, але втратилиби право на одружіння й на родження дітей. Колиб не хотіли покоритися, булиб гостро карані, я переконаний, що вибралиб одружіння".

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

XIII (1900—1902).

(45)

Переїзд до Київа. — Київська Стара Громада, склад її і діяльність. — Громадський словник під редакцією Грінченка.

Придбавши Кононівку і постановивши проживати зимою в Київі, я рішив зліквідувати в Перешорах своє велике господарство, а провадити там і в Кононівці тільки невеличкі зразкові. Весною 1900 року я перевіз в Кононівку на завід по десятку коней і скотини і постільки-ж лишив в Перешорах, а решту попродав.

В Кивії найняв помешкання на Маріїнсько-Благовіщенській, бувшій Жандармській, вулиці в будинкові ч. 91 і з осени 1900 року з родиною оселився в Київі. Цей будинок був поряд з будинком в якому жила родина Старицьких, через дім від М. Лисенка, через два — від родини Косачів (Олена Пчілка та дочки її Лесі Українки) і майже на супроти будинку О. Кониського; не дурно цю вулицю неофіціяльно звали тоді „Українською".

По переїзді до Київа, я, можна сказати, з головою впірнув в українську громадську діяльність і з такою інтенсивністю і запалом, що тепер не можу згадати послідовно всього пережитого мною за мій Київський період життя. А тут, на еміграції, у мене нема ніяких матеріялів, та нема вже їх і вдома, на Україні! Мені пишуть з Київа, що все моє майно в моєму київському будинкові цілком розграбовано і знищено, так само і в Кононівці. Таким чином пропала моя збірка часописів за 30 років по історії відродження української нації, пропали листи до мене видатних українських діячів, пропала бібліотека, в якій було багато книжок з написами від авторів. Тепер доводиться писати все по помяти, але треба записати хоч те, що памятаю, може воно здасться історикові нашого національного відродження, хоч воно все й дрібне в порівнанню з тим, що ми тепер переживаємо.

Оселившись в Київі я заявив знайомим членам „Старої Громади",*) що, як член Одеської Громади, який оселився в Київі, я хочу вступити в число її членів. Я нагадав їм, що Одеська Громада приймає до себе членів Старої Київської Громади без балотировки. Але виявилось, що Стара Київська Громада вибірає всіх своїх членів, хоч-би вони до того часу належали до якої-небудь громади. Через якийсь час мене повідомили, що мене обрано в члени Старої Громади і запрошено на збори, чи зібранне.

Як відомо Стара Громада заснована була ще в 60-тих роках минулого століття, В. Антоновичем, д-ром Панченком, К. Михальчуком, П. Г. Житецьким, та Т. Рильським, яких я знав усіх живими і з якими познайомився ще 1881 року, коли проживав у Київі. Таким чином вона проіснувала коло шестидесяти років без перерви і за своє життє відограла величезну ролю в справі відродження української нації. Довгий час вона була на Україні єдиним орґанізованим гуртком свідомих Українців, а до заснування 1897 р. „Загальної Української Орґанізації" була центром всього українського національного руху. 1872-го року вона заснувала в Київі „Південно-Західний Відділ Ґеоґрафічного Товариства", що став справжньою Українською Академією Наук, коло якої зконцентрувалися всі свідомі українські сили, що під керуванням П. Чубинського, зібрали десятки томів українського етноґрафічного матеріялу, який, крім П. Чубинського, обробляли — В. Антонович, М. Драгоманов, К. Михальчук, О. Русов, М. Лисенко та багато инших членів Старої Київської Громади.

З 1876 року, після розвязання, по доносу Юзефовича, Київського відділу Ґеоґрафічного Товариства і заборони української літератури, навіть пісні на сцені, Стара Київська Громада, вислівши за кордон свого члена М. П. Драґоманова голосно протестувати проти такої кривди українському народові, що він блискучо й виконував, видаючи журнал „Громаду" та всякі публікації на всяких мовах, сама притихла і сховалася в підпіллє. До 1876 року вона мала по Україні до сотні своїх членів, а після закону Юзефовича 1876 року, оголосила себе зліквідованою, а тим часом зосталася істнувати у великій таємниці, навіть між Українцями, в числі тільки чотирнадцяти душ.

Як я вже казав, описуючи Одеську Громаду, писаного програму в Українських Громад не було і складалися вони з людей, що вірили і по змозі працювали для відродження української нації. Політичного світогляду від членів не вимагалося, а тому між членами були і досить праві люде, але були й такі, що належали до соціялістичних революційних партій, але за те твердо вимагався етичний ценз, через те певне й принята була по всіх українських громадах одноголосність виборів; коли хоч один голос був проти, то такого чоловіка в члени Громади не приймали. Зате можна з певністю сказати, що між членами громад не було злодіїв, хабарників, чорносотенців і ніколи не було жадного предателя чи провокатора, як це часто траплялося по инших таємних орґанізаціях, а тому ні разу не було й жадної справи у жандармської поліції з якою небудь з Громад. Революціонери пояснювали се тим, що жандарми, мовляв, не звертають уваги на „культурницькі" гуртки, але це не так, бо в ті часи безробітні жандарми з зовсім мирних орґанізацій робили часом революційні, заводили справи, щоб виправдати своє істнування. Вже сама таємна підпольна орґанізація „сообщество" було по російським законам „проступне" (злочинне) і членів першої української Громади — „Кирило-Методієвського Братства" зовсім не революційної, покарали засланнєм. А відношенне до українського „сепаратизму" „мазепинства", з тих часів не змінилося, а було однакове до останніх днів не тільки царського а й „временного" правительства з Керенським на чолі і, як бачимо тепер, і большевицького, яке у всякому прояві українства бачить „контр-революцію, „Петлюровщину" і членів таких орґанізацій, як колишні Громади, немилосердно розстрілює.

Завданне Київської Старої Громади, як і всіх Громад тоді, було відродити українську націю, а для того, в першу чергу, крім заходів до скасування закону 1876 року, провадилася пропаґанда української свідомости у всіх шарах населення, шляхом видання в Росії леґальних книжок, „метеликів" для народу, та часописів для інтелігенції, як „Київський Телеграф", „Труд" і нелеґальних закордоном, як „Громада" в Женеві і участи в виданню „Правди" у Львові, та розповсюдженнєм їх. З 80-тих років Київська Стара Громада почала видавати „Київську Старину" історично - науково - літературний місячник на московській мові (бо на такій мові тоді тільки й можна було) який проіснував до 1906 року, коли вже можна було видавати журнал і на українській мові.

В 70-тих роках Київська Стара Громада купила у братів Тараса Шевченка, на імя свого члена Рубінштайна, право на виданнє „Кобзаря"; за ті гроші тоді можна було купити більше сотні десятин землі і Громада пропонувала їм купити землю у якогось панка в Керелівці.

— Але, казав мені пізніще Петро Шевченко, Микитів син, — аренда на землю була дешева, то наші старі воліли дістати заплату грішми, ґотівкою, які й пропили за рік, чи за два. Рідко хто з наших людей тоді завбачав, що колись прийде така скрута на землю, як тепер настала, а тому й не купували землі, а тепер дожилися до того, що й курки нікуди випустити."

З того права на виданнє „Кобзаря" Київська Стара Громада ніякої матеріяльної користи не мала, бо незабаром заборонено було українське слово в Росії і Громада мусіла видати „Кобзаря" в Празі, під керуванням О. Русова. Аж у 80-тих роках, за міністра внутрішніх справ Лорис-Меликова, пощастило випустити „Кобзаря" в Київі в кількости 25 тисяч примірників, що великого прибутку не дало, бо продажню ціну назначено було дешеву, щоб ширше його роспустити.

Проте Київська Стара Громада вважала своїм моральним обовязком допомагати родині Т. Шевченка. Так, вона виховала своїм коштом скілька онуків його, що походять від його братів та сестер, як напр. малярів Фотія Красицького, Федора і Маркіяна Шевченків, учительку Бойко, та техніка Левка Шевченка, який 1918 року став на чолі Звенигородського повстання під час пробування німецького війска на Україні і якого хтось зрадницьки вбив.

Так само Київська Стара Громада придбала на імя свого члена К. Гамалії й Могилу Шевченка, яку її заходами, по проєкту члена її інженера Якубенка, за матеріяльною допомогою Золотоношського земства зремонтовано і поставлено нового залізного хреста, якого видно з Дніпра кілометрів за 20. Збудовано коло могили хату для сторожа з кімнатою для приїзжаючих, прибрану великим портретом Шевченка, роботи І. Репина, обвішану рушниками; в кімнаті на столі лежав „Кобзар" і книжка для підписів приїзжаючих. Розведено навкруги могили на високій безводній горі великий парк і пороблено деревляні східці по прикрому схилі для виходу на гору і камяні на саму могилу. Взагалі Київська Стара Громада ввесь час свого істнування дбала про впорядкування цієї святої для Українців могили, подібної до якої не має жаден народ на світі.

Коли в осени 1900 року я вступив в Київську Громаду, то вона складалася з 20—25 членів. Хоч по статуту обраного голови в Громаді не було, а головував господар хати, в якій по черзі збиралися, але фактичним головою її, керовником був тоді Володимир Павлович Науменко.**) Вищесереднього росту, тендитного складу з туберкульозним виглядом, з густою русявою бородою і таким же чубом, з ясними очима і дуже приємними рисами обличчя, він здавався років на 20 молодчим за свої 50 років і поряд з своїми синами виглядав скоріще їхнім старшим братом ніж батьком. Дуже популярний в Київі педаґоґ, незвичайно тактовний, лагідний в обходженню, як казали „дипломат" — що вмів ладити зо всіма, навіть з Попечительським (Кураторським) Округом, від якого, як учитель, а потім директор приватної ґімназії, цілком залежав. Добрий промовець, як на московській так і на українській мові, надзвичайно безкористна і розумна в практичних справах людина, але по інтеліґентности він стояв значно нижче від В. А. Антоновича, який, правда, тоді вже не був членом Громади.

Були членами: К. Михальчук, учений, хоч і не дипльомований філолог; письменники — І. Нечуй-Левицький та М. Старицький, всі три дуже симпатичні люде, але по старости літ і слабосиллю дуже рідко і то на короткий тільки час приїздили на зібрання Громади.

В тому-ж році переїхав з Петербургу до Київа і В. Л. Беренштам, вислуживши пенсію в тамошнім Кадетськім корпусі, куди був у 80-тих роках проти своєї волі переведений з Київа за „українофільство". Беренштам, з походження Жид, але щирий і гарячий український патріот, активніший за багатьох членів Громади, природжених Українців. Я щиро полюбив цього розумного і симпатичного чоловіка і зійшовся з ним близько, але не надовго, бо через років три чи що після свого переїзду до Київа, він помер. Він був одним з найакуратнійших членів Громади, ніколи не пропускав засідань і не відмовлявся від праці.

(Дальше буде).

*) Крім Старої Громади в Київі було ще зо скілька українських молодих громад.

**) Розстріляний 1919 року большевиками, як гетьманський міністр народньої освіти.

ТУТАНХАМЕНІВ ТЕСТЬ

(Фараон — реформатор).

У вісімдесятих роках минулого століття президент французької републики Жіль Греві мусів податись до димісії тому, що його зять Вилсон допустився швіндлів із ордерами і инших „сделок". Тоді то й співали всюди в Парижі насмішливу баляду „O quel malheur, d' avoir un gendre" („Що за нещастя, як мається зятя").

Фараон Тутанхамен, який здобув світову славу цим, що його гробницю найшли ненарушеною, який прославив своє імя щойно тисячі літ по своїй смерти, повинен би хіба заспівати пісоньку „Ах, що за щастя, як мається такого тестя!" Цей так славно похоронений фараон, був одним із найменьше славних єгипетських королів старого Египту. До влади дійшов Тутанхамен лише так, що одружився з дочкою фараона Хуенатена. Ділами ніякими не прославився.

Зате Тутанхаменів тесть відіграв у країні пірамідів дуже важну ролю. Безперечно можна сказати, Тутанхаменів тесть був найдивніщий фараон. Прийшов до влади після свойого батька Аменгомепа III. (около III-го тисяче ліття перед Христом). Майже вся державна влада була тоді в руках священичої касти, процвітав у Нілевому краю як найліпше політеізм (віра в богато богів). Тоді молодий фараон рішився допровадити до повного перевороту, викликав велику революцію. Революція ця перетворила Египет ще основніще, як прим. реформаторство Лютра Німеччину — змінила основно єгипетську релігію. Історія знає небогато таких сміливих реформаторів, як фарон Аменготеп IV. Він навіть змінив своє назвище, бо заявив, що касує бога Амона і почитання давніх богів. Священиків позбавив їх всемогучности. Зважився заперечити істнування богів старого Єгипту, а намісць почитати безчисленних богів (політеізм), приказав почитати одного бога, бога Сонця. Йому одному мав покланятися єгипетський нарід. Свому новому богові збудував нове місто. Соняшне Місто Хут-атен. Тут, як і в Тебах і Мемфісі будував великі святині одинокому богові, зробив кінець єгипетській ерархії, словом змінив своє назвище, вже не називав себе Аменготеп IV., а Хуенатен. Бо під іменем Атен малося почитати нового єгипетського бога.

То мусіла бути велика могучість, коли цей переворот принявся в єгипетському народі, без огляду на велику консервативність Єгиптян. І хоч Аменготеп IV. (Хуенатен) володів усього лише дванайцять літ. Заховалось лише дуже мало памяток про цього фараона, бо жреці (священики) по його смерти усували імя Хуенатен із усіх памятників. А саме найважніщими жерелами до історії Єгипту щ не лише написи на памятниках фараонів, але й державних урядників, про життя яких широко оповідається, за якого короля даний урядник жив і яких славних діл доконали фараони, за пануваня яких урядник жив.Колиж жреці знову дохопилися влади, старанно затирали всі сліди по своїм безоглядним неприятелеві. Лише припадково передісталася десь-недесь згадка про Аменготепа IV. аж до наших часів. Звісно є, що він був жонатий, що його жінка (якої мумію найдено в гробниці Тутанкамона) називалася Нефертіт, та що привела на світ свому чоловікови сім дочок. Вона теж не була його сестрою (а це був звичай у Єгипті). Семеро дітей для фараона то було так як би і ніщо, бож один із Аменготепових наслідників, славний Рамзес II. мав сто одинайцять синів і пятьдесятьдевять дочок. Цікаво мусіло то виглядати, як прим. ціла семя засіла вечеряти! Сім дочок Хуенатена в порівнанню з цією численною Рамзесовою семею — то дуже скромненьке число.

Найважніща будівля цього фараона-реформатора, Аменготепа IV (Хуенатена), то була святиня сонця в Хуто-атені. Величезні суми коштувала ця будівля. Була богато прикрашена статуями фараона й його рідні. Була тут статуя королевої-матері Ті. Саме місто скоро росло. До шістьох літ означив фараон границі міста по обох берегах ріки. Біля фараонової палати були мешкання його високих урядників, із численними подвірями, кімнатами великими, огородами, як це любили єгипетські аристократи. У сусідній скалистій долині є великі кімнати-гробниці. Побудували їх собі державні вельможі; видніють іще на них зображення фараона-сонця. Замітна є також зміна в способі малювання (портретування) в часах Аменготепа IV. За часів инших фаронів мистці портретували на однаковий спосіб, ідеалізували. Противно за Аменготепа IV. малярство наблизилося більше до реалізму. Просто відстрашаюче погано зображений не лише фараон але й ціла його рідня. Долішня часть лиця Хуенатена витягнена вперед, шия дуже довга й тонка, живіт сильно напучнявілий, тіло надуте й звисаюче. Та з упадком релігійної реформи, прийшов кінець і новому напрямкови мистецтва.

Заховався і гимн у честь сонця з часів Хуенатена. Сонце прославляється як „живого бога" попри якого иншого немає, жиє він правдою, хвалять його всі люде як „творця і удержителя неба й землі". „Гарне є твоє проміння на небозводі, о живуче сонце, жерело життя; коли сходиш на сході наповняєш увесь світ твоєю красою. Коли йдеш на спочинок на заході, земля потопає в темряві, як мерлець, який лежить у гробі". А дальше: „Ти є той, що в виді сонця живучого, ясніючий, сіяючий, ступає по небі сюди й туди". Гимн кінчиться славословям основника правдивої науки „сина, що вийшов із його тіла", короля, що жиє правдою. „Ти є в серці мойому, ніхто не впізнав тебе, за виімкою сина твого Хуенатена. Ти дав йому свою силу, свій страх. Земля є в твоїй руці, ти сотворив її".

Ця монотеістична доба в історії Єгипту трівала дуже коротко. Фараон збудував іще ріжні святині для нового бога (Сонця) і нечайно помер. Є підозріння, що його вбили переслідувані жреці старих богів. По ньому унаслідив престол чоловік його найстаршої дочки, Мерітатен. Він називався Сакре. Але і цього скоро усунули. Потім, здається, прийшов до влади Тутанкамон. Він одружився з третьою дочкою Хуенатена. Називалася вона: Анхес Енпаартен, це зн. „Вона жиє сонцем". Одначе Тутанкамон відрікся нової науки. Стара східна религія побідила. Це й написано на Тутанкамоновім памятнику. Діло його тестя пережило всього кілька літ його смерть.

Людвик Гольберґ *)

МУЖИК ПАНОМ.

Комедія в пяти діях.

(Переклад з данського М. Ценевенка.)

ОСОБИ:

Іеппе, мужик	**1-ший адвокат**
Нілле, його жінка	**2-гий адвокат**
Пан	**1-ший лікар**
Управитель	**2-гий лікар**
Камердинер	**Яков**-швець, коршмар
Ерік, льокай	**Маґнус**
Староста	**Свідки, поліцаї, слуги і льокаї.**
Суддя	

Діється в сільській посілости з початком XVIII. ст.

ПЕРША ДІЯ.

Вулиця в селі. Правобіч хата Іеппе, лівобіч хата шевця Якова.

ЯВА І.

Нілле: От леґейда! Щира правда, на всьому божому світі не найти такого ледащо, як мій чоловік! За волосся стащиш його з постелі, і то він ледве розбурхається. Знає гульвіса, що сьогодні торговий день, а на підрі вилежується. Панотець недавно каже мені: Нілле, занадто гостра для твого чоловіка — він усе таки господар хати! А я йому на те: „Ні, панотченьку! Дам я йому волю хоча на однісенький рочок, і дідич останеться без чиншу, і панотець без доходів, — він за цей час пропе все, що є в хаті. Хіба це можна дати волю такому чоловікові? Він же готовий пропити і хату, і жінку, і дітей, і себе самого?" Тут піп і прикусив язика. А бурмістр за мною стоїть. Говорить: „Ви ґаздине, не дивіться на попа. Хоча в письмі й сказано, що ти маєш слухатися чоловіка, так зате сказано в арендному договорі, — що ти повинна доглядати хазяйства, тай на час приносити чинш. А як тобі це зробити, коли не тягати чоловіка за волосся, та не гонити його на роботу палицею? „Ну, ось, я щойно стащила його з постелі і пійшла на гумно поглядіти як там іде робота. Приходжу назад, а він сидить собі на дзиґликові й хропить! І штанів натягти не встиг. Нічого діяти, прийшлось знову пустити в рух ременя. Всипала-всипала старенькому, поки не роздрухався. Одного тільки й боїться у світі— „жевжика" — ременя оцього. (Підходить ід хаті і кричить у двері). Ей! Іеппе! Чи ти ще не готовий, песій сину! Ще раз закоштувати „жевжика" забажалося!? Виходи заразже! Мерщій!

ДРУГА ЯВА.

Нілле і Іеппе.

Іеппе: (Заспаний, з розкуйовдженим волоссям; в руках у нього жупанина, ширококрисий капелюх, шалик і довгі червоні підвязки (волока). Поволі виходить із хати на перед сцени, боязко позирає на жінку). Дай ти мені хоча одягнутися, Нілле! Чейже без штанів не піду до міста?

Нілле: А ти, неробо, не міг може надіти і з десять пар штанів з цього часу, як я тебе розбудила вранці?

Іеппе: Ти „жевжика" оставила там. Нілле?

Нілле: Оставила, та я скоро його принесу, коли не рушишся. Сюди! Гляньте, як плентається! Сюда кажу! Пійдеш до міста і купиш мені два фунти зеленого мила. Ось гроші. Але слухай і коли не вернешся за чотири години, „жевжик" погуляє на твоїй спині так, що аж любо!

Іеппе: Як же мені звинути ся за чотири години? Абож я в силі зробити чотири милі за чотири години?

Нілле: Хтож тебе просить іти, ледащо? Бігти треба! Ось тобі і все „казання" і роби тепер як знаєш! (Замахнулася на нього й відходить у хату).

ТРЕТЯ ЯВА.

Іеппе.

Іеппе: (Сам, опускає руки, при цьому все, що було в нього в руках, падає на землю): Бач, сама, підла, йде жерти а мені тащитися чотири миль, не пивши не ївши! (Клякає на вколішки і підчас слідуючого монольоґа докінчує додягатися, причому зачісується пальцями). Чи ж є у кого така відьма жінка, як у мене? Щира правда вона, мабуть, сестра самого рогатого чорта. Так, так, ось усе говорять: „Іеппе пяниця" а не кажуть: „Чому Іеппе пяниця?" за всі десять літ, що я вислужив при війську, скільки тепер дістається в оден день від цієї відьми. Вона мене стягає канчуком, вйт гонить на роботу, як худобу, а (глибоко зітхає) дяк ставить мені роги. Як тут не пити? Як не вживати цього напитку, що його дає нам сама мати-природа, втопити в ньому наше горе? Будь я осел який небудь, мене це й не журило би, і я не пив би, але справа ясна, я головою не великий, ось і відчуваю це більше кого другого, ось іпю. Сусід мій Монс, мій щирий приятель, говорить: „Який ти, Іеппе, чорт би тебе взяв, теленало! Та ти, як відплатив би, баба змякла би". А я не можу їй відплатити, ніяк не можу віддати їй, і ось чому. По перше, немає в мене... цієї відваги; по друге, ізза того проклятого „жевжика", що висить у неї над постелею: тільки згадаю цей канчук, по спині так наче мурашки пробігнуть; по трете, тому, що я, не хвалючись скажу, добра душа і добрий християнин. Нікому в життю кривди я не заподіяв, навіть дякови: дарма, що він насаджує оден ріг за другим. Мало цього, я ще тричі на рік приходжу до нього з приносом, а у нього не має совісти на стільки, що би хоча раз до року почастувати мене склянкою пива. Та більша всього обида, як він мені сорому завдав минулого року, коли я розповів про бика. Кажу: ось диво, нікого цей бик не боявся, а мене разналякався." Як, — говорить, — тобі цього не поняти, Іеппе? Бик побачив, що в тебе більші роги як у нього, і боявся колотися зі старшим!" Ну я спитаю тепер усіх і кождого зокрема: як від таких слів не зажуритися чесному чоловікови? А всетаки я не такий мстивий, бо навіть ні раз не побажав, щоби жінка моя поскоріше відправилась на той світ. Противно, коли вона минулого року злягля від жовтячки, я навіть побажав їй довше жити. Адже пекло і без цього битком набите відьмами; так сатана, чого доброго, взяв би і сількись! відіслав би її назад. А тоді вона зробилася би ще гіршою, як передше. А от, колиб дяк помер, я врадувався би і за себе і за других: мені він тільки пакостить, а громаді від нього ніякої користи. Попередній дяк— то був раз дяк! Співав на випередки з дванайцятьми дяками і всіх перетягнув голосом. Раз я всетаки рішився постояти за себе, і коли він при Нілле вилаяв мене рогоносцем, сказав я йому: Чорт будь твоїм рогоносцем, а не я, дяче!". Щож вийшло? Відкіля ні взявся „жевжик" і Нілле так причіпилась обробляти мені спину, що прийшлось мені просити у дяка прощення, ще й подякувати йому за це, що він такий вчений чоловік, був ласкав ушанувати мою хату. З цього часу доволі мені горожитися. Так, так, Монс! Тобі і всім иншим легко говорити, коли у ваших жінок не висить над постелю „жевжик". Ах, коби мені вдалося випросити хоча одно бажання, нічого не бажав би, лише, щоби: або у моєї баби не було рук, або щоби в мене не було спини. Бо язиком, хай собі плеще, скільки душа забажає! (Прицмокує). Треба одначе, зайти до шевця Якова; він напевно не відкажеться поборгувати мені чарочку горівки. Таж треба мені згагу загасити. (Спочатку оглядається, хоче переконатися, що він сам один, опісля підкрадається до хати шевця Якова і говорить шепотом:) Гей, Яків! Яків! Ще не встав? Відчини, Яків!

ЧЕТВЕРТА ЯВА.

Яків (з вікна): Що за чорт лізе тут так рано?

Іеппе: (ввічливо) Добрийдень, Яків!

Яків: (виходить на-пів одітий). Спасибі, Іеппе. Раненько піднявся сьогодні.

Іеппе: Дай но мені за два нові горівки, Яків!

Яків: Давай гроші.

Іеппе: Завтра віддам, як знову прийду.

Яків: Швець Яків не дає горівки на борг. Та і не бійсь, ти і тепер при грошах.

...**Іеппе:** Нема, Яків, нема ні шелюга, кромі тих, що баба дала мені на купно в місті.

Яків: Не бійся, можеш виторгувати собі ґрейцар-два при купні, що будеш купувати?

Іеппе: Баба казала купити два фунти зеленого мила.

Яків: Тож чи не можеш ти сказати, що заплатив за фунт ґрейцар дорозще?

Іеппе: Боюсь, щоби не дізналась. Зі світу зжене!

Яків: Дурняця! Як їй дізнатися? Або ти не можеш забожитися, що видав усі гроші? Дурень ти!

Іеппе: Правда твоя, Яків, то можна.

Яків: Так давай гроші.

Іеппе: (нерадо) На ось — а дай решту!

Яків: (узяв гроші, йде в хату, потім вертається з пляшкою і чаркою; наливає чарку). Твоє здоровле Іеппе! (Пє добрий ковток).

Іеппе: (заки Яків наливає, вже простягає руку за чаркою, а опісля, як цей начинає пити, з жахом слідить за ним, колиж узяв від нього чарку, говорить сумно і докірливо): Ну і драб з тебе, Якове, як бачу!

Яків: Требаж хазяїнови надпити за здоровля гостя, як звичай каже.

Іеппе: По звичаю, по звичаю, так даремне мав би цей, хто видумав цей звичай! (злегка киває головою). Твоє здоровля, Яків! (Пє).

Яків: Спасибі, Іеппе! Прийдеться тобі випити ще за нового, а ні, то остав для себе чарочку, як вернешся. Не маю здати, бігме.

Іеппе: Ось тобі, найшов дурного! Ні, коли пропити ще одного нового, так відразу, щоби бодай розігрітися в середині, як Бог приказав. Та, як іще й тут надіпєш, не заплачу нічого.

Яків: (наливає і подає): Пий на здоровля, Іеппе!

Іеппе: (придержує чарку біля уст): Хорони Боже всіх приятелів наших і всіх ворогів наших! (Пє малими глодками, кахикає і гладить себе по животі): От так розігрів нутро! Гарно!

Яків: Щасливої дороги Іеппе!

Іеппе: Спасибі, Яків!

(Яків відходить до своєї хати).

ПЯТА ЯВА.

Іеппе: (сам насуває капелюх і починає весело підспівувати):

Білесенька курочка, рябесенька курочка
Підняли бунт та проти когута...

Ех, коби випити ще бодай за нового! Ех коби випити ще за нового!... І випю!... Ні, біда буде!... Тільки би відійти від коршми, минути її, і все би гарно, та ось наче хто за ноги держить. (Береться двома пальцями за фалди жупана, а ноги наче самі несуть його назад до хати Якова). Не можу, хоч що хоч!... Ноги самі несуть. Але ж бо, що то ти робиш, Іеппе? Наче тут виджу перед собою Нілле — стоїть передімною, а в руках то-то у неї „жевжик"! Треба завернути оглоблі. (Робить кілька дрібних кроків по дорозі і знову вертається). Ех, коби випити ще за нового! Черево каже: „Пий", а спина моя: „не смій!" Когож слухати? Абож черево не важнійше спини? Я думаю, важнійше! Так, постукати? Гей! Яків! (Боязко дивиться з укоса на свою хату). Знову ввижається, ця проклята баба! Ну, хай лупить вона мене, та так щоби хоча ребра цілі оставались, мені наплювати би, а то вона так лупить, що... Ох, я нещасний! Щож мені робити? Подолай природу, Іеппе! Не сором же лізти в біду ізза чарки горівки?... Ні, не бути цьому! Пійду! (Знову робить кілька кроків і знову вертається, і бистро йде на перед сцени). Ех, коби випити ще за один-одинокий ґрейцар! Біда моя, що я закоштував оцього зілля, тепер не втечи мені ніяк. Гей, ви, пішли! (Бє себе капелюхом по ногах). Чорт вас бери, коли не пійдете! Ні, паскуди якісь, все норовляться до корщми! Члени мої воюють між собою: черево і ноги тягне до коршми, а спину — до міста. Пійшли, собаки, бестії, куди заорюєте! Ні, чорт їх бери, їм усе в коршму треба! Тяжше віднадити мої ноги від коршми, як витащити із стійла мою перісту... Ех, коби випити ще за один-одинокий ґрейцар! Відкіля знати, що Яків не поборгує мені тепер за ґрейцар-два, коли гарненько попрошу його? Гей, Яків! Ще горівки! (Розмашисто): За два нових!

(Дальше буде)

*) Людвик Гольберґ (род. в Берґені 1684, помер 1754 в Соре, в Данії) син жовніра, професор університету в Копенгазі — перший зачав писати артистично-літературно в данській мові. Він славний як учений, історик і як поет, драматург-комічний. Це ученик Моліера. Написав богато комедій, а грають їх ще й сьогодні в Данії й инших краях. Важнійші комедії: „Політик", „Іван Франс чи Іван Франзен?", „Єппе з верховини або мужик паном", „11. липня", „Кімната до винайму", „Уліс з Ітаки" „Дон Ранудо ді Колібрадос", „Еразм Монтан", „Малямпе" й инші. Писав також „Байки", комічну поему „Петро Пярс" і сатиру (в латинській мові) „Підземна подорож Нільса Кліма" в роді „Подорожі Гулівера". Гольберґ є речником ідеї століття просвітління — і мав вплив не лише на літературу, але й на загальний умовий рух Данії яко історик, географ, правничо-фільософічний мислитель і мораліст, з крім цього мистець у штуці писання листів.